

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ԲԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Յուշուար 13ի իրիկունը, Կոմիտաս վարդապետը «Արուեստի Դպրոց» ին վարչութեան հրաւերով, հայ երաժշտութեան մասին դասախօսութիւն մը արտասանեց Rue de la Sorbonne սրահին մէջ :

Բացատրեց թէ ինչպէս հայ ժողովուրդը կը ստեղծէ իր երգերը, ինչպէս կը զարգացնէ, կը տարածէ զանոնք : Թուեց այդ երգերու տեսակները, ցոյց տուաւ անոնց իւրաքանչիւրին յորինուելու կամ երգուելու տեղն ու ժամանակը, — այս բոլորը լուսաբանուած՝ օրինակներու երգեցողութեամբ, որ մեծապէս կենդանի ու հրապուրիչ կը դարձնէր դասախօսութիւնը :

Յետոյ, բանախօսն զրադեցաւ օտար երաժշտութեանց Հայոց թէ՛ աշուղական եւ թէ՛ եկեղեցական երաժշտութեան վրայ գործած ազդեցութեան հարցով. պարզեց թէ ինչպէս թուրք ու պարսիկ լուծին տակ կուացած հայ երաժիշտը, մասնաւորապէս մեծ քաղաքներու մէջ, կէս-թրքացած կամ պարսկացած հայ ամիրաներու օտարամուլ ճաշակին գոհացում տալու համար՝ եղծած էր հետզհետէ բնիկ ազգային ոճը նախ եկեղեցական երգեցողութեան եւ յետոյ աշուղական երգերուն մէջ : Պայծառօրէն ցոյց տալու համար թէ բուն հայկական ոճը ի՞նչ խաթարման հասած էր թուրք ու պարսիկ ազդեցութեան տակ, երգեց մէկ քանի կտորներ (Տէր ողորմա, Տիրամայրն, եւն.) նախ հայկական դուռ ձևով, յետոյ թրքաձև եղանակով, ինչպէս եւ քանի մը երգեր (Առանակն անուշ, Որ յանէից, եւն.) նախ հայ ոճով, յետոյ պարսկաձև : Դիտական տեսակէտով մեծապէս չափելան, բանախօսութեան այս մասը, մեզ Հայոց համար՝ ազգային տեսակէտով կրկնապէս կարեւոր նշանակութիւն ունէր, եւ կը մազթենք որ Կոմիտաս վարդապետը կարենայ շուտով ի լոյս բնծայել իր այս նիւթերուն վրայ այլախառութիւնները որոնց մէկ ամփոփումն էր այդ բանախօսութիւնը : Հայ ժողովուրդը շատ բան պիտի ունենայ սորվելու անոնցմէ. արդիւնքը որուն հասած են Կոմիտաս վարդապետի

ուսումնասիրութիւնները, շատ փառաքական է մեր ազգային ինքնասիրութեան համար. հայ երաժշտական ոճը, զոր Կոմիտաս վարդապետը յաջողած է վերհաստատել, շատ աւելի ազնիւ, բնական ու գեղեցիկ է քան թրքական մեղկ ոճն ու պարսկական զարդամոլութիւնը :

Բանախօսն իր դասախօսութիւնն աւարտեց՝ քանի մը էական բանաձեւերով պարզելով հայ ոճին մասնալատկութիւնները :

Բազմաթիւ Եւրոպացիներ որ եկած էին ունկնդրել հայ երաժշտագէտին բանախօսութիւնը, եւ որոնց մէջ կը գտնուէին քանի մը հանրածանօթ անձնաւորութիւններ ինչպէս Ալֆրետ Քրուսզէ, Ուսուցչապետ Փարիզի Դպրութեանց Համալսարանին եւ Նախագահ «Արուեստի դպրոց» ին, ջերմ ծափերով յայնանցին իրենց գունակութիւնն ու համակրութիւնը :

Դասախօսութեան յաջորդեց փոքրիկ նուագազահանդէս մը, զուտ հայկական կտորներէ բաղկացած, եւ ուր իրենց տաղանդն անգամ մը եւս ցոյց տուին Օր. Մ. եւ Շ. Բաբայեան, Պ. Մուղունեան, եւ ինքն իսկ Կոմիտաս վարդապետը, որ կարգ մը երգեր երգելէ յետոյ հայկական «փող» ի վրայ հովուական եղանակ մը նուագելով հմայեց ունկնդիրները :

ԽՈՐԷՆ ՆԱՐՊԵՅԻ

ԱՆՏԻՊ ԳԵՐԹՈՒԱՅՆԵՐ

(Շար.)

Տեսակցութիւն

Թէպէտ քեզ դեռ երէկ տեսայ,
Եւ սփոթեցայ տեսեամբդ անձկոտ,
Այսօր՝ ուր գտալը երբ իմացայ,
Վաղցրիկ հոն սրտակարօտ :
A.R.A.R.®